

Sayı: IV

1940

TÜRK TARİH, ARKEOLOĞYA VE ETNOGRAFYA DERGİSİ

MAARİF VEKİLLİĞİ TARAFINDAN NEŞROLUNUR

MAARİF MATBAASI, İSTANBUL, 1940

ANTALYA TAHTACILARINA DAİR NOTLAR

Naci Kum Atabeyli
Bursa Müzesi Müdürü

I. — *Tahtacı Obaları:*

Anadoluda yerleşen Oğuz Türk boylarından bir kısmı, gördükleri iş bakımından (Tahtacı) diye anılmaktadırlar. Bunlar başlarındaki (kâhya) denilen oymak ağalarının adlarını alırlar.

Antalya ilindeki Tahtacılar 13 oymak olarak tesbit edilmiştir. Bunlar bir yerde toplu olarak oturmazlar; orman ve kereste işlerinin dağılışına göre bir yerden diğer bir yere ya göçer, konar veyahut ta yarı göçebe — yani ev, bark, tarla sahibi — olarak yaşarlar.

Antalyadaki Tahtacıların oymak ve mahallelerini, nerelerde bulduklarını aşağıda arz ediyorum:

I. — *Çivi Oğlu Musa Kâhya Mahallesi:*

Hurma köyünde — Gebiz ilçesinde — Isparta ilinde.

II. — *Beselek Kâhya Mahallesi:*

Alanya ilçesi çevresinde.

III. — *Gıcırman Kâhya Mahallesi:*

Hurma köyünde — Gebiz (Serik ilçesi) nde.

IV. — *Celâl Oğlu Hasan Kâhya Mahallesi:*

Çakırlar köyü civarında ekincilik yaparlar.

V. — *Beşikçi Mehmet Kâhya Mahallesi:*

Ağva [1] köyünde; Kumluca kamununda.

VI. — *Hızır Kâhya Mahallesi:*

Finikenin Koz ağacı kamununda Karaca Ören'de.

VII. — *Gani Oğlu Hasan Kâhya Mahallesi:*

Ağva taraflarında.

VIII. — *Mustafa Oğlu Ali Kâhya Mahallesi:*

Manavgat ve Alanya ilçelerinde.

IX. — *Kanlı Mehmet Oğlu Veli Kâhya Mahallesi:*

Manavgat ve Alanya ilçelerinde.

X. — *Çaylak Gök Veli Kâhya Mahallesi:*

Finikenin Kökbük köyünde.

[1] Ağva: Oğuzun Deniz Han boylarından (Yıva) - Camiittevarih -, Divanı Lügatitürk.

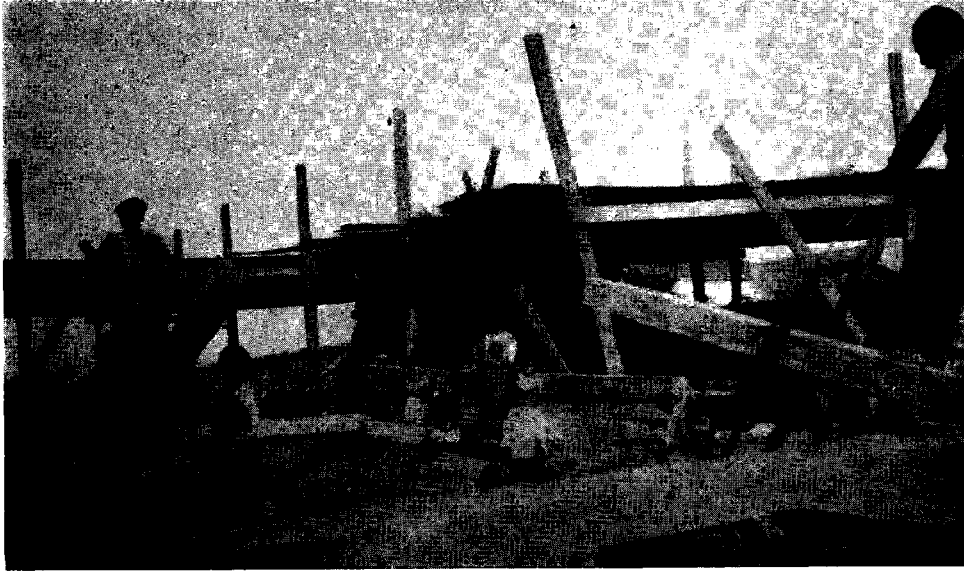
XI. — *Gani Kâbya Mahallesi:*
Finikenin Alaca Ağıl mevkiinde.

XII. — *Kalender Ahmet Kâbya Mahallesi:*
Ağva taraflarında.

XIII. — *Kaşlı Ali Kâbya Mahallesi:*
Finikenin Alaca Dağ mevkiinde.

II. — *Geçim ve Dirlikleri:*

Tahtacılar, Yürük ve Türkmenler gibi dirlik sürerler. Basit ve kanaatkâr geçinirler; kışın (Oba) denilen keçe kaplamalı ev veya toprak damlı barklarda, yazın da kıl çadır veya ağaç dallarından kurdukları alaçık'larda otururlar. Yufka — Şepit — ekmeği, bulgur pilavı, kuru sebze, bulamaç, süt, yoğurt. . . gibi

İş başında bir tahtacı ailesi

yemekler yerler. Et gıdasını kurban kestiklerinde veya kasabalara indiklerinde nadiren alırlar. Muharrem'in 12 sinde mutlaka (Aşüre) pişirirler ve hali, vakti uygun olanlar kurban keserler. Ev eşyaları da sade ve portatiftir. Giyimleri de tıpkı Türkmenlerinki gibidir.

Aile teşkilinde eskiden de iki evlilik yoktu (bütün Kızılbaşlarda olduğu gibi). Evlenecek gençler ekseriya sevip seçtikleri kızları kaçırmakla bu yoldaki ağırlıkların önüne geçerler. Oğlan tarafının vermeğe mecbur olduğu ağırlıklar: Sarı lira, katır, elbiselik kumaş toplarıdır.

Aralarında mistik bir inzıbat hâkimdir. *Dedelerinin, kendilerini düşkün etmesinden korkarlar.* Sağlam, gürbüz, meşakatlere dayanıklı insanlar oldukları

halde — Kızılbaşlıkları hesabıle camia arasında hor görüldüklerinden olacak ki — tab'an mülayim ve *hödük* olmuşlardır. Orman ve kereste sahipleri olan müte-gallibe ağa ve tüccarın boyunduruğunda yaşamak, geçinmek mecburiyetinin de bu tabiat üzerinde amil olduğu şüphesizdir.

Antalya tahtacılarından iki kadın

III. — *Mistik Hayatları:*

Tahtacılar; malûm olduğu üzere, (Sürek, Sofuyan, Kızılbaş) tır [1]. Bunların hakkında tetkiklerde bulunanlar, Tahtacıların mistik hayatlarına iyice nüfuz edememişler, bunları Anadolu'nun diğer Sürek : Sofuyan : Kızılbaşlarından bambaşka çerçeveler içerisinde mütalea etmişlerdir. Halbuki Tahtacıların türe-

[1] Sofuyan tabiri: Eredibilli Şeyh Safiyüddin mensuplarına verilen bir unvandır. Şeyh Safiyüddin Ebu İshak Eredibili, Hacı Bektaş muasırlarından olup ondan 3 yıl önce ölmüştür 735 H. Şah İsmail bunun torununun torunudur. Anadolu kızılbaşları Hacı Bektaşın ziyade Safevilere manen bağlıdırlar.

leri, dilleri, duyguları Anadolu Kızılbaşlarından hiç te ayrı değildir. Her iki zümre de Türk Şamanizminin veya Türklerin daha eski totemizm din süreğinin (Alevilik) perdesi altında (islâmlaşmış) görünen akidelerini şimdiye değin sürüp gelmişlerdir. Sazları, sözleri, özlery (köy Kızılbaşları) nın aynıdır. Bakınız (Yalvaç : Isparta ilçesi) nin bir süre köylüsünün ağzından dinlediğim aşağıki türküyü, Antalyanın bir süre Tahtacısının sazında aynı güfte ve beste ile söylenmiştir:

İçmişem bir dolu olmuşam ayık
Düşmüşem dağlara olmuşam geyik
Sana derim sana sürmeli geyik
Kaçma benden kaçma avcı değilim.

Avcı değilim ki düşsem izine
Kaça kaça kanlar indi dizine
Sürmeler mi çekdin kömür gözüne.

— Nakarat —

Altısı iri de birisi körpe
Avcıyı görünce çekerler sarpa
Yüküm barıt değil vallahi arpa

— Nakarat —

Sana derim sana (geyik erenler) [1]
Bize sevda sana dalga verenler
Dilerim Mevlâdan onmaz vuranlar.

— Nakarat —

Eyder. Hataî'yem uçan kaçandan
Zerre korkmazız bu tatlı candan
Gidip davacı olma atana benden
Kaçma geyik kaçma avcı değilim. . .

Bunlar gibi: Şah İsmail Hataî'nin, Pir Sultan Abdalın, Kaygusuzun . . ve bunlara mümasil eski, tanınmış sofu ozanların nutukları, nefesleri her iki zümre arasında müştereken söylenir, çalınır. Pir Sultanın nefesi bir Tahtacı güyendesinin sazının tellerinde ne ahenkli, ne koyğun nağmeler yaratmıştır, bakınız:

Şu yalan dünyaya geldim giderim
Gönül senden özge yar bulamadım
Yaralandım al kanlara bölendim
Bir elim kanını yur bulamadım

[1] Burada Geyiğin erenler sıfatı ile takdis edildiğini görüyoruz. Bu nefeste Gaybî - yani kaygusuz - ile Aptal Musa arasındaki tanışma ve intisap keyfiyetine ait menkıbeye temas edildiğini sanırım. Bakınız: (Türk Halk Edebiyatı Ansiklopedisi Aptal Musa maddeleri. Fuat Köprülü, Prof. Sayı 1, Sahife 62).

Felek kırdı benim kolum kanadım
 Baykuş gibi viranlarda tünedim
 Bunda üç güzelin [1] sırtın sığadım
 Yolum (Hü) deyecek er bulamadım

Felek kırdı benim kanadım kolum
 Dört köşe başında [2] bekletti yolum
 Keskin bade ile içtiler dolum
 Yandı yüreciğim kar bulamadım

Güzellerin zülfü bestedir beste
 Mürşit talip için geçmiştir posta
 Bir zaman sağ idim bir zaman hasta
 Hasta halin nedir der bulamadım.

Güzel olan neyler altın akçeyi
 Arif olan düzmüş türlü bohçeyi
 Vücudümde seyreyledim bahçeyi
 Hiçbir kokulmadık gül bulamadım

Pir Sultanım eydür bahçe bağ olsam
 Üstü mor sümbüllü yüce dağ olsam
 Âlem çiçek olsa arı ben olsam
 Yar dilinden tatlı dil bulamadım.

Tahtacılar çok çalışkan ve doğru adamlardır. İşsiz kalmayı azap sayarlar. Kereste hazırlama ve tahta tasarlama işlerini erkekler yapar. Tahta biçme işini de, çokluk, (Bacı: Eş) lerile birlikte görürler. Bir (Teber) e benzeyen baltayı Tahtacı erkekleri gayet ustaca kullanır. Zaten bunların silâhları da bu keskin ve zağlı teber şeklindeki [3] baltalarıdır.

Bir tarafı kocaman taşlarla yerde, diğer tarafı çatal haline getirilmiş iki dikmenin üzerine dayanan ağaç kütüğünün üstünde erkek ve altından kadın bıçkı çeker. Kadınlar bu suretle erkeğin çalışma hayatına bilfiil iştirak ederler. Tahtacı kadını çok sadık ve cefakeştir. Aynı zamanda aşını pişirir, çocuğunun beşiğini sırtında taşır. Eşi — karısı — olmıyan erkek: «Bir yanım eğişik» diye acınır. Eşlilere, yeni evlilere: «Yanı Kuzulu» tabiri verilir.

Tahtacıların hayatları ıssız dağ başlarında geçtiği için (Sürek erkânı) hakkındaki bilgileri, görgüleri de basit ve iptidaî kalmıştır. Kuytu ormanların gölgelediği pınar başlarında, su kenarlarında onların eğlenceleri: saz ve şarap muhabbetleridir. Bazı gecelerde toplanarak erkân sürerler, (Samah: Oyun) dönerler. Bu

[1] Üç güzelden murat: Allah, Muhammet, Ali remzini ifade ediyor sanırım.

[2] Dört köşeden maksat: Dört kapıdır; (şeriat, tarikat, marifet, hakikat).

[3] Teber, yarım daire ağızlı, eski dervişlerin asalarının başında bulundurdukları bir nevi silâhtır. «Muhibe tevellâ, Münkire teberra» mefhumunun bir remzidir.

muhabbet ve erkânlarda 12 post ve hizmet merasimi eda edilir. 12 post sahipleri şunlardır:

1) Dede, 2) Rehber, 3) Mürebbi — Dikme —, 4) Gözcü, 5) Meydancı, 6) Sazcı — Güyende —, 7) Kurbançı, 8) Saki, 9) Carcı — Süpürgeci—, 10) Ayakçı — Davetçi, okucu —, 11) Hizmetçi, 12) Kamber — Nezaretçi —.

Bu mevkilerin ve makamların sahipleri tamamlandıktan sonra erkân meydanı sazın bir (Düvazde — yani 12 — imam) nefesiyle açılır:

Medet mürüvvet dedim kapına geldim
Muhammet Mustafa Ali gel yetiş
İsyân deryasına garkoldum kaldım
Hünkâr Hacı Bektaş Veli gel yetiş

Şu benim halimi pirime bildir
Göğnümün evini nur ilen doldur
Cesedim ölmeden nefsimi öldür
Hadice Fatıma ulu gel yetiş

Bir yandan nefsi emmarem azar
Bir yandan vesvese çok hile düzer
Melekler günahım yazmada bezer
Şah Hasan Hüseyin dolu gel yetiş

Yezitler elinde müşkül halimiz
Münkir münafık faş eyledi yolumuz
Eleman Bakır sen al elimiz
İmam Caferî Sadık dili gel yetiş

Dağlarca günahım gel vurma yüze
Tamunun odunu gösterme bize
Musayî Kâzımla pir İmam Rıza
Şah Takı le Nakı eli gel yetiş

Sevdakârım muhabbete bu yolda
Mürüvvet dilerim kusurum elde
Göster cemalini eyleme dalda
Askerî göğnümün gülü gel yetiş

Noksanım didarım arzeder Cennet
Masumu paklerden erişe himmet
Sana sığınmışım Mehdi Muhammet
Sarı Saltık Kızıl Deli gel yetiş.

Dede veya dede dikmesi olan zat erkânı idare eder; Sazcı, bundan sonra muhtelif nefesler çalar; her nefesin sonunda saki cümleye dem sunar; saki mec-

lisin arzusuna göre erkek veya kadından seçilir. Şarap, rakı bir kalaylı tas içine konur, bir elden, bir ayağ — Bade — den dağılır. Neş'eler artıp ta muhabbet ilerledikçe sazıcı (Samah) çalar ve pervaneler oyuna kalkarlar: İlk samaha birer çift kalkar, ilkin bir erkek can ayağa kalkar, kendisile pervaz etmesini dilediği bacının önünde el, ayak bağlar [1]. O bacı da derhal ayağa kalkar ve başındaki yazma — çember — yı bir aşırı uçlarından peşrev tutarak erkeğin başından aşağı geçirir; beline bağlar. Ellerini erkeğin omuzlarına koyarak sağ ve sol omuzlarından öper; bu hal teslimiyet alâmetidir. Erkek te kadının iki omuzlarından kucaklıyarak alnından öper. Artık saz, samah havası çalmakta ve bu çiftler sazın ahengine uyarak, birbirlerine el değdirmeden ve dedeye, ocağa arka dönmeden oynamaktadırlar. Şöyle bir güfte ve beste sazın tellerinde şakrar:

Şunca güzelleri seyran eyledim
Salınsa karşımda dursa ikisi
Birisi sağımdan birisi soldan
Muhabbet meyini verse ikisi

Kurbanım avaza mailem sese
Ecel tekml olmuş ömür pek kısa
Muhammed su dökse Şah Alim yusa
Dikse kefenimi sarsa ikisi

Al yeşil geyinmiş göğdür donları
Mevlâm ruhsat verse görsek onları
Şefaât dilerik mahşar günleri
Sinde sualimi verse ikisi

Yaz bahar ayında baharın çağrı
Eridi yürekte kalmadı yağrı
Dostum bahçesinde kurmuş otağrı
Âleme bir nızam verse ikisi

Kul Himmetim bu divandan göçersin
Utanacak işi nice tutarsın
Günde yüz bin canı azat edersin
Cennet kapısında dursa ikisi.

Samah dönerken kollar teker teker sağ ve sol yanlara kalkar, el avuçları yere bakar; boş kalan el göğse bağlanır. Ayaklar da çelme [2] ler yaparak mühürlenir. Oynarken çoşan çiftler ve çevredeki canlar: «Şah . . . Şah . . . Şah . . .» diye el çırparlar. Samah bitince erkek ve kadın gene başlangıçta olduğu gibi

[1] Bu duruşa «dare durmak» ta denir. Sağ kol sol kolun üstünde göğse bağlanır; ve sağ ayağın baş parmağı sol ayak baş parmağı üzerine mühürlenir.

[2] Çelme: Sağ ayak sol ayağın üstüne doğru atılarak sola doğru dönmek.

biribirlerini deraguş ederek ve (Dedeye niyaz) [1] ederek yerlerine otururlar. Dede veya çiftlerin dileğiyle dede bir (Haklı Hayırlı Gülbengi) [2] çeker: (Allah, Allah. . . Çerağımız ruşen, erenler durağı gülşen ola. . . Niyazlarımız, pervazlarımız kabu lola. On iki imim; on dört masumu pakler gözcümüz, klavuzumuz ola; gerçekler demine, devranına hü diyelim hü. . .)

Böylece birer çiftle başlayan muhabbet, git gide herkesi coşturur ve (Kırklar Samahı) ile sona erer. Bu samah: Mevcut er ve bacıların diledikleriyle hep birden ayağa kalkıp oynamaları — yani bir nevi kadril — dir. Bazan sabahlara kadar sürer; şafak sökerken herkes yerli yerine dağılır.

Bu muhabbet demleri muharrem ayının 12 sinde o gece yapılan Aşure, Nevruz veya (Ayinicem) [3], Baş okutma — yani hizmet yenileme — meydanlarında tekrarlanır. Saz ve söz arasında on iki imamın veya nefes sahiplerinin adları geçtikçe Tahtacı erkeği sağ elile, yukardan aşağı bıyık ve sakalını sıvazlar, elini göğsüne kor. Bu vaziyet Abdallarda şöyledir: Onlar bu şayanı hürmet isimler anıldığı zaman başlarını sağ omuzlarına doğru çevirerek selâm vaziyeti alır ve ellerini göğüslerine korlar.

Abdallarda da samah şekli Tahtacılar gibi ise de onlarda: çiftler pervaza — oyuna — kalktıklarında, Abdal Bacısı sağ dizini yere çökerek erkeğin biraz bükülen sağ dizine başını dayar; erkek te kadının başını iki elile takdis eder, bundan sonra kadın ayağa kalkar, — Tahtacı ve diğer köy Kızılbaşlarında olduğu gibi — erkeğin beline «mahramasını» kuşatır; erkek te bacı ile kucaklaşır, sonra ayrılırlar samah dönerler. Samah bitince erkekler bacıların başörtülerini yine başlarına örterler.

Tahtacı, Abdal ve Köy Kızılbaşları arasında «Musahiplik» e çok değer verilmiştir. Musahiplik: Nasip alma erkânına ilk defa dahil olan karı kocanın beraber girmeye mecbur oldukları, en sevdikleri diğer bir karı, koca ile «can ve kan, yol kardeşlikleri» dir. Yol kardeşliği; bel kardeşliğinden üstün sayılır. Yol kardeşleri ölünceye kadar biribirile hoş geçinirler ve biribirine azamî yar-

[1] Niyaz: Secde vaziyetidir; Alevî zümrelerde bu vaziyetin çok değeri vardır. Erenler meydanına giren her can «Dede makamına, Horasan postuna, meydana, çerağa», diz çöküp baş kor ve ondan sonra yerine oturur.

[2] Gülbenk: Dua karşılığıdır; Terceman da derler. Erkân esnasında herkesin iktidarına göre gördüğü hizmetlerin yarlığı, dede veya baba tarafından hizmetin nev'ine göre söylenen bu «haklı hayırlı tercemanı» ile verilir: «Akşam, sabah, lokma, çerağ yakma, dem sünme, sofrası sonu, sazıya karşı, ferraşa, kurbanı, seyran - yani def'i hacete çıkma -», için ayrı ayrı gülbenkler vardır. Bir örnek olarak «lokma sonu» gülbengini veriyoruz: (Allah Allah.. mertler sofrası açıldı, erenler lokması yenildi.. Allah Allah... Halilürrahman berekâtı olsun, artsın eksilmesin, taşsın dökülmesin, pişirip kotaran eller dert görmesin, yiyip içenlere nur ve iman olsun; bu gitti ganisi gelsin; kurban sahiplerinin kurbanları, niyaz sahiplerinin niyazları, hizmet sahiplerinin hizmetleri kabul olsun; çerağlarımız ruşen, gönüllerimiz şen olsun. Allah Allah... On iki imam on dört masumu pak efendilerimiz bizlerden hoşnut ve razı olsun; erenlerimiz, pirlerimiz yardımcımız, gözcümüz, klavuzumuz olsun, üçler yediler, kırklar, nuri nebi, keremi Ali, gerçekler lokmasına hü.. diyelim hü...».

[3] Ayinicem hakkında, bakınız: Türk Yurdu Cilt: 5 No. 28, nisan 1927 S. 330. Baha Sait'in Bektaşılık yazıları.

dında bulunurlar. Bu yolda (Dede, Rehber, Musahip düşkünleri), yani bunların hukukuna riayet etmeyenlerin suçluları ağır cezalara uğrarlar [1].

IV. — Kızılbaşlar Hakkında Genel Görüşüm:

Yukardanberi gelen maruzatım, bu zümrelerin sır tuttıkları şeylerdir. Bunlara — yanlış olarak — (Mum söndürme) v. s. gibi birtakım fahiş isnatlar da bulunmak, içlerine giremeyip, işin iç yüzüne nüfuz edemeyişten ileri geldiğini sanırım. Bunların sırlarına mahrem olup ta aralarındaki ahlâkî ve içtimâî tesanüdü görenler hiçbir vakit vahi isnatlara değer vermezler. Bu isnatlara karşı bir kızılbaş: «Taşlıyan bizden, taşlatan bizden değil. . » deyip geçerler.

Türklerin en eski (Şölen) lerinden başka bir şey olmıyan (Cem âyinleri) nde Musahipler, Eşler ve meydanda bulunanlar birbirlerine müteselsil kefaletle bağlıdırlar. Kadınların iffet ve namusları topluluğun kefaleti altında mahfuzdur. En küçük kötü hareket ağır suçluluk teşkil eder ve düşkünlük cezasile tecziye edilir. Bununla beraber Cem âyinlerine bekâr erkek ve kız almazlar; evlenmeyenlere nasip verilmez. Tekke beктаşiliğinde ise mücerretlere nasip verilir ve hattâ ölünciye kadar bekâr kalacakların kulakları delinir; evli olup ta erkek veya kadın yalnız birer taraflı nasip alacaklar için de cevaz vardır; fakat Sürek-Sofıyan'larda böyle olmaz. Bu suretle birbirlerine biraz yabancı kalmışlardır.

Mum söndürme ve bu meyandaki horoz masalına gelince: Meydan evini aydınlatan çerağ, mum, kandil. . . ne ise, mukaddestir. Meydan çerağı niyaz makamıdır. Bu şavkın — kazara — sönmesi uğursuzluk ve felâket sayılır. Çerağ kendiliğinden söndüğü takdirde muhabbet ve meydan bile terkedilir.

Horozun bu efsaneye karıştırılması ise şöyledir: İsa menkıbesinde olduğu gibi, horoz gûya felâket vukuunu daha önceden haber veren bir mahlûk olarak tanır; Kızılbaşlar horoza (Cebrail) derler. Horozun Türk mitolojisinde totem olduğu malûmdur [2]. Koyun ve davar kurban etmeğe hali vakti yetmeyenler âyini Cem meydanında tığlanmak — kesilmek — üzere horoz takdim ederler. Horozun beyaz tüylü ve kırmızı ibiklisi makbuldür. İşte, Kızılbaş canların horoza böylece değer verdiklerini gören zahirler — yani; Sünnî müslümanlar — bundan ötürü yanlış zan ve vahi isnadatta bulunmuşlardır. Araya giren böyle anlaşmazlıklar dolayısıyla, Osmanlı Saltanatı sürerken çok feci kardeş kavgaları olmuştur. Tahtacılar ise Osmanlı Hükûmetini hiç tanımamışlardır; onlar Hacı Bektaş ocağına da o kadar bağlanmamışlardır. Yukarda arzettiğim gibi, Safevî hanedanını metbû olarak tanımışlardır. Bilhassa (Şah İsmail Hatayi) ile onların, İzmirin (Narlı Dere) köyündeki mümessilleri sayılan dede ocağına bağlanmışlar-

[1] Düşkünlük: Suçun derecesine göre (dayak, sürgünlük, para cezası, toplantrlardan ve umumî haklardan mahrumiyet, ve hattâ eskiden idama) kadar varan cezalardır. Bu hususta bakınız Türk Yurdu C. 5, Sayı 28, 29, 30. Baha Sait «Kızılbaş Meydanı», (Düşküş Meydanı).

[2] «Eski Türk takvimlerinde bir devre teşkil eden 12 yıldan birisi tavuk adını taşıyor....» «Senenin Oğlu, ilkbaharın 3 ayında koyun, yazın 3 ayında horoz, senenin ortasında öküz, sonbaharın 3 ayında köpek, kışın 3 ayında domuz eti yer...» Türk tarihinin anahatları: sahife 46, 51.

dır. Elmalının (Tekke Köyünde) metfun olan (Abdal Musa) yı da ziyaret ederek orada kurbanlar tığlarlar.

Antalyadan İzmire kadar: Isparta, Burdur, Denizli; Aydın, Balıkesir havalisinde birçok Tahtacı obaları vardır. Oymak isimleri ayrı olsa bile milli ve mistik türeleri birdir.

Bunlar gibi Antalyada ve başka illerde yarı göçebe yaşayan (Abdallar) — Aftalitler — [1] hakkında da bu mütalea yürütülebilir. Bunlar zihniyetlere kurban olarak fakir düşmüşler, Sünnî Türk kardeşleri onlara Çingene diyerek iktisadî, içtimaî mevki vermemişlerdir.

Bu zümreler arasında şimdi okuma hevesleri fazladır; bilhassa birçoklarının bilmedikleri ve ancak dedelere malûm olduğunu sandıkları bilgilerin kitap ve gazetelerde yazıldığını görmek, işitmek onları kültüre heveslendiriyor. Antalyada Millet Mektebi dersanelerinde yeniden öğrenmek için yaşını başını almış tahtacıardan birçoğu devam etmişlerdir. Kezalik, ilkokullarda da çocuklarını okutmaktadırlar.

Bu zümrelerin kanaatlerine göre: Osmanlı saltanatının yıkılması ve hilâfetin kaldırılmasile (Yezit hükümrânlığı) da ortadan kalkmıştır. Bunun için (Cümhurluğu) severler; (Atatürk) ü (Mehdi-i Sahip Zaman) olarak takdis ederler. Çünkü o, Yezitler saltanatını yıkmış ve hicapları refetmiş, (Kurtla Kuzuyu Bir Arada) kaynaştırmıştır.

[1] Aptallar hakkında, bakınız: (Türk Halk Edebiyatı Ansiklopedisi) Prof. Fuat Köprülü. Aptallar maddesine.